

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

Glasi Slovencev v Argentini

Leto LXXXIII | 31. maj 2024 - Buenos Aires, Argentina | Št. 9

www.svobodnaslovenija.com.ar

Svobodna Slovenija

64. OBLETNICA SLOVENSKEGA DOMA SAN MARTIN | *Treba je pomagati*

Umestno geslo za praznovanje nove obletnice ustanovitve Slovenskega doma San Martin, saj je 64. obletnica zgovoren dokaz uresničevanja izbrane besedne zveze. Naslova Smolarjeve pesmi nikakor ne razumemo kot zahtevo temveč kot prostovoljno odločitev, ki omogoča življenje doma. Treba je pomagati skozi vse leto, a še posebno na dan obletnice.

Na binkoštno nedeljo, 19. maja 2024, smo se ob 10.00 zbrali v kapeli Presvetega Srca. Ob petju na čast Svetemu Duhu so v sprevedu pristopili zastavonoše, narodne noše, ministranti in mašnik g. Robert Brest. V pridigi je zbranim vernikom zavzeto govoril o delovanju tretje božje osebe v našem življenju. Mašno daritev je ubrano spremljal Slovenski pevski zbor San Martin pod vodstvom Ariane Žigart. Sodelovali so tudi Janez Filipič in farni odbor. Slovesno je bilo in nadvse prisrčno, ko je g. Robert po obhajilu povabil otroke pred oltar in so skupaj zapeli Jezus moj ljubim te ter pred podobo Marije Pomagaj zmolili Zdravo Marijo.

Slavje smo nadaljevali na dvorišču doma ob toplem čaju in kavi. V mrzlem jesenskem dopoldnevu smo zapeli argentinsko in slovensko himno ob dviganju zastav ter tako potrdili, da življenje v domu utripa v objemu dveh domovin.

Pred mrazom smo se zatekli v dvorano na kulturni program. Toplo je vse navzoče pozdravila Cati Podržaj in imenovala goste. Med nami so biličasni odpravnik poslov Veleposlaništva RS v Argentini Igor Šef, predsednik osrednjega društva Zedinjena Slovenija Jure Komar in gospa Lenči, predsedniki in zastopniki bratskih domov. Prisrčnega pozdrava so bili deležni dušnopastir g. Robert Brest, voditelji krajevnih organizacij in vsa sanmartinska družina.

V nadaljevanju smo prisluhnili pozdravnim besedam. Dobrodošlico je v slovenščini in španščini izrekel novoizvoljeni predsednik doma Marjan Boltežar. Zaupal nam je, kako je razmišljal ob pisanju svojega prvega govora. Predsednik ZS Jure Komar je iskreno čes-

tital domu in zaželel vse najboljše. V imenu Veleposlaništva RS je pozdravil časni odpravnik poslov Igor Šef, ki je čestitkam dodal še vabilo na bližnje volitve poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament.

Na pomoč, na pomoč, na pomoč ... je bilo slišati z odra. Le kaj se je zgodilo? Ob zvoku gasilske sirene so na oder prikorakali gasilci in gasilke Rožmanove šole, ki jo vodi Nina Pristovnik Diaz. Takoj so bili pripravljene za pomoč. Mlajši so zapeli pesem Gasilec Samo, višji razredi pa so nam posredovali nekaj gasilskih nasvetov, ki naj bi jih upoštevali v vsakdanjiku. Ob spremljavi harmonike (Ariana) so vsi zapeli Mi se imamo radi gasilci in gasilke radi prav zares! Ljubek nastop, ki so ga pripravili učiteljice in starši Rožmanove šole, je publika nagradila z močnim aplavzom.

Po dobro opravljenem delu je gasilce čakalo zasluženo razvedrilo. Z njimi smo šli na gasilsko veselico, na kateri nas je Sanmartinska mladina (predsednik Fede Tašner) razveselila z živahnim plesom. Nasmehani in polni energije so zaplesali polko pod spretnim vodstvom Sofi Boltežar.

Treba je pomagati, nas je spodbujal napis na odru. Tega se zaveda tudi Slovenski pevski zbor San Martin, ki nam rade volje s petjem polepša verske in kulturne praznike. Pod vodstvom Ariane Žigart, so pevci z občutkom zapeli: Naša pesem (Anton Nagele), Pojdi na vrt z menoj (Milka Hartman) in Slovenija (Albin Krajnc). Poslušalce so prepričali o tem, da

je slovenska pesem bogastvo, ki nam pomaga ohranjati slovensko kulturno dediščino.

Na oder so se uvrstili vsi nastopajoči in nam podali pesem Treba je pomagati (Adi Smolar). Spremljali so učenci Rožmanove šole Juana Volpedo, Alma Skale in Catarina Marolt (metalofoni), Clara Muni, Aylin Diaz, Emilia Volpedo, Paula Boltežar in Maximo Dimnik (melodike), Katja Filipič (kitara), Tomi Kastelic (bas) in kitarist Toni Podržaj, ki se je prav posebno izkazal kot solist in zapel besedilo pesmi. Skupna izvedba je publiko navdušila, vse pa nas je nagovoril predvsem odpev pesmi.

Predsednik Marjan Boltežar se je prisrčno zahvalil vsem, ki so sodelovali pri nastopu: odbor doma (priprava dvorane), Janez Filipič in sodelavci (scenski prostor), Matija Medvešček in Toni Podržaj (luči in zvok), Mikaela Podržaj (grafično oblikovanje), Vera Breznikar Podržaj (zamisel programa), Tomaž Kastelic (koordinacija nastopa), Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (podpora).

Iz kuhinje je že lepo dišalo in dvorana se je hitro spremenila v gostinski prostor. Mladi so postregli odlično domače kosilo, ki ga je pripravila Masterchef kuharska ekipa. Zagotovljena nam je bila zabava v prijetni družbi ob zvokih ansambla Die Freunde.

Še po koncu prireditve nam je v ušesih odzvanjalo: »Naj srce prijazno nikdar ne omahuje, treba je pomagati!«

Vera Breznikar Podržaj

Slike: Tone Belec

PING-PONG | *Naš dom san Justo*

Igranje ping ponga nam je v veliko veselje!

Obogatili smo naša srečanja z obiskom profesionalca, trenerja Jorgeja Rodriga Balcaza iz argentinske Federacije namiznega tenisa. Prišel je v Naš dom v petek, 26. aprila in 10. maja. Z navdušenjem smo mu sledili, ko nas je učil različne tehnike igranja.

Hvaležni smo mu, ker je s svojim znanjem in prijaznostjo navdušil tudi Mladce in mladenke Doma za prelepi namizni šport!

Naš dom San Justo

Spominska proslava v čast domobrancem in žrtvam komunistične revolucije v Sloveniji

V ZVEST SPOMIN

Nedelja, 2. junija 2024, ob 10. uri

V cerkvi Marije Pomagaj sv. Maša za vse slovenske žrtve vojne komunistične revolucije.

Pred spomenikom poklon in molitev.

V dvorani škofa Rožmana spominski govor in akademija v izvedbi članov Slovenske Pristave.

Slovenska hiša msrg. Oreharja
Ramón L. Falcón 4158, CABA

IVAN CANKAR v prevodu

Prevod romana Ivana Cankarja *Hiša Marije Pomočnice* z naslovom *Escenas góticas* je bil predstavljen na knjižnem sejmu v Buenos Airesu v soboto, 4. maja.

Prevod Julie Sarachu vključuje dobro preiščljivi uvod, ki bralca seznanja s prostorom, časom in ideologijo avtorja, enega najpomembnejših v zgodovini slovenske književnosti, ki se je veliko politično udejstvoval v nemirnih časih začetka 20. stoletja in razpadanja avstro-ogrskega cesarstva.

Vredno je omeniti, da je bilo Cankarjevo besedilo za tisti čas zelo drzno in napredno, še toliko bolj zaradi umeščeni v območje avstrijskega cesarstva in Slovenije. V minimalističnih lajtmotivih se skozi celotno besedilo ponavljajo opozarjanje na nepravilne socialne razmere, prizori spolnega in družinskega nasilja, lezbištva, pa tudi trenutki otožne lirčnosti in folklorni elementi.

Ta prevod je pomemben. Dragoceno je, da se širša javnost seznanja vsaj z enim od Cankarjevih del, tako del slovenske skupnosti, ki je izgubila možnost branja v izvornem jeziku ali pa slovenščine ne razume več v celoti, kot tudi bralce nasploh, in hvale vredno bi bilo, če bi se ga širilo naprej med znance. Knjiga je bila letos vključena med obvezno branje pri predmetu Slovanske književnosti na Fakulteti za filozofijo in književnost Univerze v Buenos Airesu.

Julia zna svoje knjige predstaviti s kratkimi aluzivnimi predstavami (performansi). V tem primeru je dva odlomka, ki ju je prebrala, raje ilustrirala z risbo in pladnjem z odrezanimi dojkami svete Agate, omenjenimi v enem od izbranih besedil. Prsi, narejene iz biskvita s prelivom, so nato ponudili občinstvu skupaj z vinom in pokovko (gl. fotografijo).

Med udeleženci velja omeniti predstojnika Katedre za slovanske književnosti na Univerzi v Buenos Airesu, Eugenia Lópeza Arriazuja, ki med drugim tekoče govori rusko, bolgarsko, srbsko in hrvaško, v zadnjem času pa se uči celo slovenščino!, učiteljico slovenščine na Filozofski fakulteti Univerze v Buenos Airesu Tjašo Lorbek ter diplomatko Tijo Kuhar, tretjo sekretarko veleposlaništva RS v Buenos Airesu, ter pesnika, prevajalce in založnike iz literarnega sveta Buenos Airesa in študente na univerzi.

Na isti stojnici je bil naprodaj tudi novi Julijin prevod izbranih zgodb iz romana *Neverend* Aleša Štegra z naslovom *Cuentos de la guerra* v dvojezični izdaji, ki je tako kot *Escenas góticas* izšel konec leta 2023 pri založbi Gog in Magog, v obeh primerih s podporo Javne agencije za knjigo Republike Slovenije.

Julii Sarachu moramo še enkrat čestitati in se ji zahvaliti za pomembno vlogo pri širjenju slovenske literature v Argentini.

Po drugi strani je bilo slovenske avtorje (M. Dolar, R. Salecl, A. Zupančič, S. Žižek) mogoče najti tudi na drugih stojnicah, na stojnici založbe Tinta libre ediciones pa tudi razstavljeno in naprodaj novo delo v kastiljščini Valerie Bajda Hirschegger *Tesoros y confidencias*, ki je bilo izdano letos februarja. Podatek o tej knjigi in o stojnici založbe sem dobil konec aprila v Ljubljani!

Rok Fink

Lektorirala: Tjaša Lorbek

OkrOgle OBLETNICE | Miloš Stare (1905 - 1984)

Pred 40 leti, 5. aprila 1984, je v Buenos Airesu umrl Miloš Stare, predsednik Narodnega odbora za Slovenijo (najvišja slovenska politična ustanova v izseljenstvu), načelnik Slovenske ljudske stranke (SLS), ustanovitelj in predsednik »Društva Slovencev« (Sedanje krovne organizacije Slovencev v Argentini - Zedinjena Slovenija) in ustanovitelj ter izdajatelj našega glasila Svoboda Slovenija. Bil je eden najbolj delavnih slovenskih javnih delavcev, znan je bil kot vodilni slovenski politik, ki je vztrajno zagovarjal misel o svobodni in samostojni Sloveniji.

Miloš Stare se je rodil 11. junija leta 1905 v znani Staretovi družini in domačiji v Dobu pri Domžalah. Ljudsko šolo in klasično gimnazijo je obiskoval v Ljubljani. Kot gimnazijec je vstopil v znano dr. Merharjevo kongregacijo v stolnici, kjer je poleg verske vzgoje dobival tudi splošno pripravo za javno delo in življenje, saj so se tam vadili v recitiranju, deklamiranju, nastopanju, prirejanju debatih večerov in nastopanju v raznih gledaliških igrah. V gimnazijski dobi je bil Stare tudi eden od vodilnih članov srednješolske dijaške organizacije, kakor tudi počitniškega dijaškega društva za kamniški okraj Bistrica. Posebno je postalo to društvo znano po svojih gledaliških igrah (leta 1924 je Stare v njem kot 19-letni osmošolec režiral Župančičevo Veroniko Deseniško, za uprizoritev tega dela je dal pristanek sam Župančič, ki se je krstne predstave tudi udeležil).

Po maturi leta 1924 se je vpisal na pravno fakulteto ljubljanske univerze. V akademskih letih je bil član katoliškega akademskega društva Zarja, po končanem študiju pa več let tajnik Slovenskega katoliškega akademškega starešinstva. Že kot akademik se je udeleževal tudi kot radijski napovedovalec ter nastopal na najrazličnejših odrih. Bil je redni član Ljudskega odra, kateremu je predsedoval Narte Velikonja. Govorništva se je učil pri kanoniku dr. Mihaelu Opeki, gledališke umetnosti pa pri znani slovenski umetnici mednarodnega slovesa Mariji Veri.

Po opravljeni vojaški službi v sodni stroki in po enoletni praksi pri ljubljanskem sodišču je leta 1932 vstopil kot koncipient v odvetniško pisarno dr. Mihe Kreka. Ker je bila ta pisarna eno glavnih središč slovenskega javnega življenja, tudi Stare ni ostal le pri poklicnem delu. Postal je dejaven v Slovenski ljudski stranki (SLS) in bil izvoljen za podpredsednika strankinega okrajnega odbora za ljubljansko okolico, kateremu je predsedoval dr. Krek. Leta 1933 je Stare postal član tajnega strankinega vodstva, takoimenovane „štirinajsterice“. Po letu 1935 je z vso vnemo posegal v volilno kampanjo najprej za občinske volitve, pozneje leta 1938 pa za parlamentarne volitve. Pri teh volitvah je bil v starosti 33 let izvoljen za poslanca ljubljanskega okraja.

Leta 1938 je napravil odvetniški izpit in prevzel pisarno dr. Kreka, ker je bil ta opustil advokaturu zaradi ministrskega položaja. V upravi ljubljanske radijske postaje je bil gospodarsko-finančni referent. Leta 1936 je to postajo zastopal skupno s prof. dr. Koblarjem na svetovnem kongresu radijskih postaj na Dunaju. Bil je član nadzornega odbora Zadruga zveze, odbornik zadruga za posta-

vitev osrednjega prosvetnega doma v Ljubljani, nato pa tudi predsednik te zadruga.

Ob izbruhu druge svetovne vojne so si hitro sledili usodni dogodki: razpust parlamenta, podpis trojnega pakta, napad Nemčije na Jugoslavijo in zasedba Slovenije s strani Nemčije, Italije in Madžarske. V tem brezvladju je ban dr. Marko Natlačen ustanovil »Narodni svet«, ki naj bi kot nekaka vlada upravljala Slovenijo. V ta svet je bil poklican tudi Stare, toda zasedbene oblasti so kmalu napravile konec delovanju tega Narodnega sveta.

Ustanovitev lista »Svoboda Slovenija«

Miloš Stare je novembra leta 1941 začel izdajati podtalni list »Svoboda Slovenija«, ki je poročal o strahotnih nacističnih preganjanjih Slovencev na Gorenjskem in Štajerskem, o postopanju Italijanov v ljubljanski pokrajini in o komunistični revoluciji in njenih strahotah.

V prvi številki je urednik jasno napisal cilj Svobodne Slovenije: »Slovenec, korakaj z nami k svobodi! Danes živimo Slovenci zopet v dobi, ko nam je treba jasnih pojmov in jasnih načel, za katere more biti le eno izhodišče: ljubezen do slovenske zemlje, ljubezen do slehernega Slovenca, ljubezen do vsega kar je slovenskega. Naša naloga je, da se pripravimo za čas, ki bo prišel. Ta čas nas ne sme najti nepripravljene ali utrujene.«

Slovenska zaveza

Obupne razmere v Sloveniji so zahtevale strnitev in združitve vseh pozitivnih, demokratičnih protikupatorskih in protikomunističnih sil. Temu delu se je Stare ves posvetil in mu je uspelo, da je bila v aprilu 1942 ustanovljena podtalna politična organizacija z imenom »Slovenska zaveza«, sestavljena iz predstavnikov vseh slovenskih demokratičnih strank (Slovenske ljudske stranke, Slovenske demokratske stranke in Socialistične stranke ter še nekaterih javnih delavcev). Stare je bil vodilna osebnost v tej Slovenski zavezi in je krepko vodil njeno delo v letih 1942 do poletja 1944. Poleg reševanja tekočih težkih problemov je Slovenska zaveza tudi pripravila načrte za prihodnost po končani vojni in je k temu delu pritegnila razne strokovnjake. Stare je bil v redni radijski zvezi z dr. Krekom in mu pošiljal poročila iz domovine in prejemal od njega navodila in nasvete za delo doma. Ker je postalo nemogoče sestajanje vseh članov Slovenske zaveze, se je ustanovil ožji odbor treh, v katerem so bili: Miloš Stare, dr. Celestin Jelenc in inž. Mačkovšek. Ko pa so nacisti zaprli inž. Mačkovška in ga poslali v Dachau in ko sta tudi zaradi nacističnega zalezovanja morala Stare in dr. Jelenc stalno menjati svoje bivališče, je postalo delo Slovenske zaveze konec leta 1944 popolnoma onemogočeno.

Narodni odbor za Slovenijo

Potreba po skupnem političnem vodstvu se je po prenehanju Slovenske zaveze močno čutila. Od raznih strani so prihajale zahteve po ustanovitvi nove ustanove, ki bi nadaljevala ilegalno delo Slovenske zaveze in pripravila vse potrebno za bližajoči se konec vojne in za prehod v povojne razmere. Tedaj se je rodila zamisel Narodnega odbora za Slovenijo in Stare je bil med pobudniki za ustanovitev te ustanove skupaj z državnim poslancem dr. Albinom Šmajdom. Skupaj sta pripravila izjavo odbora z dne 29. oktobra 1944. Na podlagi te državne politične listine se je ustanovil Narodni odbor za Slovenijo, ki je za dne 3. maja sklical prvo sejo slovenskega parlamenta in izdal svojo izjavo. Te parlamentarne seje so se poleg škofa dr. Gregorija Rožmana udeležili vsi dosegljivi slovenski državni poslanci, župani, banovinski poslan-

ci in drugi izvoljeni zastopniki slovenskega ljudstva. Stare je imel velike zasluge, da je prišlo do narodne izjave in ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo.

Jeseni leta 1942 so komunisti napravili prvi poizkus atentata na Miloša Stareta, ki pa ni uspel. Pozneje, oktobra 1944, so ga ponovili, ko ga je v Trstu napadla komunistična trojka, da bi ga s pripravljenim avtomobilom prepeljala čez mejo v Ljubljano. Tudi ta poskus se komunistom ni posrečil.

Begunstvo

Po končani vojni se je Stare napotil v Rim in postal glavni pomočnik dr. Kreka, ki je v Rimu vodil Socialni odbor - ustanovo za pomoč slovenskim beguncem. Leta 1947 pa se je Stare preselil v Argentino. Tudi tu je takoj začel z delom. Dasi je po 10 dneh šel kot navaden delavec na državna dela, je kljub temu delal na obnovi izhajanja Svobodne Slovenije: 31. decembra 1947 zvečer je svojim prijateljem in sodelavcem že razdelil prvo številko tega lista, ki je izšel z datumom 1. januarja 1948.

Miloš Stare je bil tudi ustanovni član in prvi predsednik »Društva Slovencev« (sedanje Zedinjene Slovenije). To društvo je prva leta pomagalo tisočem slovenskim beguncem pri prihodu, nastanitvi in iskanju stanovanj in služb. Društvo je tudi postavilo temelje za organizacijsko in kulturno življenje slovenske emigracije v Argentini.

Kakor je bil Stare že v domovini na vrhu slovenskega političnega življenja, tako je bil tudi v tujini. Ob smrti dr. Kreka je bil izvoljen za načelnika SLS in tudi za predsednika Narodnega odbora za Slovenijo. Na teh dveh mestih je opravil ogromno delo. Redno se je dopisoval z velikim številom vodilnih politikov krščansko demokratičnih strank po svetu ter s slovenskimi in drugimi javnimi delavci. Sproti je vplivne osebnosti ter razne mednarodne institucije obveščal o slovenskem narodu, njegovih problemih in zlasti o krivicah, ki jih komunisti povzročajo Slovincem. Ob 30-letnici ustanovitve Narodnega odbora za Slovenijo leta 1974 je zapisal: »Cilji naših prizadevanj so jasni: hočemo, da se uresničijo načela suverenosti tako, da bo imel slovenski narod in vsi narodi Jugoslavije, prosti komunistične in vsake diktature, neokrnjene vse pravice svobodnega odločanja o svoji usodi na političnem, gospodarskem in kulturnem področju... Če pa bi prišlo do delitve Jugoslavije, bomo zastavili vse svoje sile, da sedanja republika Slovenija postane mednarodno priznana, samostojna, demokratična država... Slovenski narod ima pravico, da v lastni državi neovirano uživa sadove svojega dela za duhovni in gospodarski napredek v družbi svobodnih narodov in držav.«

Njegove misli so se v marsičem uresničile. Bil je pravi krščanski demokrat, delaven in navdušen Slovenec. Velikokrat je dejal: »če bi mi Bog dal na izbiro, kateremu narodu želim pripadati in v kateri dobi bi želel živeti, bi izbral biti Slovenec v tem XX. stoletju«.

Pripravil: Jože Jan

Viri: *Svoboda Slovenija*, *Zbornik Svobodne Slovenije*, *Družina*, *Duhovno življenje*

MESEC SPOMINA

AJDOVŠKIM ŽRTVAM V SPOMIN

Ajdovška planota leži ob vzhodnem obrobju Suhe krajine, na levem bregu Krke v Občini Žužemberk. Na valovitem svetu zgodovinsko bogatega področja živi devet vasi z lepimi slovenskimi imeni: Gornji in Dolnji Ajdovec, Mali, Srednji in Veliki Lipovec, Brezova Reber, Sela, Boršt in Podlipa. Na prisojnih področjih Borštnega bukovja, Lačen griča in Hriba so vinogradi; od tam je prelep pogled vse do Julijskih in Kamniško Savinjskih Alp. Prebivalci se ob zaposlitvah izven domačega kraja ukvarjajo z živinorejo in poljedelstvom. Razvija se tudi lesarska dejavnost. V Dolnjem Ajdovcu je podružnična šola, leta 1990 zgrajena cerkev sv. Trojice, gasilski dom s trgovino in gostilno ter dva obrata z lesno industrijo. Podatek, da je dala Ajdovška župnija 21 duhovnikov, med njimi škofa dr. Janeza Gnidovca in dr. Franca Grivca, zgovorno priča o kulturi, naprednosti in vernosti prebivalcev Ajdovške planote

Ta, skoraj idiličen uvod pa nas vodi k spominu na veliko tragedijo, ki se je zgodila v Ajdovcu v noči na 12. 12. 1942. Postojanko slabo oboroženih vaških stražarjev, mladih fantov, je napadla desetkrat številčnejša Gubčeva brigada pod poveljstvom Lada Ambrožiča Novljana. Ubili so 19 branilcev, 21 ujetih so umorili v gozdu na Brezovi Rebri. Zažgali so cerkev, župnišče in Gnidovčev prosvetni dom. Ajdovška planota se je zavila v črnino....Podrobnosti so bile že zapisane, dokumentirane in podprte s pričami tega bratomornega dogodka.

Po 80 letih molka in namišljene pozabe je bila na pobudo poslanke SDS v Državnem zboru ge. Anje Bah Žibert in v sodelovanju z župljani Župnije Ajdovec 5. marca 2023 organizirana prva spominska slovesnost za ajdovške žrtve. Po darovani sveti maši smo obudili spomin na tragedijo leta 1942, položili cvet-

je, g. Janez Zaletelj, župnik, pa je blagoslovil spomenik, na katerem je 138 imen žrtve.

Letos, 10. 3. 2024, smo se zbrali že drugič. Domači župnik je daroval sv. mašo za medvojne in povojne ajdovške žrtve. Domačini in gostje so napolnili cerkev. Pred spomenikom sem spregovorila v imenu sodelujočih in potomcev, ki nas je izguba prednikov prizadela in zaznamovala. Naj zapišem nekaj svojih poudarkov:

»Vkllesane črke na mrzlem marmorju nas opominjajo na strašne čase, ko so se naše prijazne vasi zavile v črnino, žalost, bolečino in strah. Sledil je obup, zaznamovanost in revščina. Vaški stražarji, branilci svojih domov, vasi in krščanskega izročila, kmečki fantje iz Ajdovca in okolice Žužemberka, so izgubili mlada življenja v ognju, pod streli ob preboju, preživeli pa so bili na Brezovi Rebri mučeni, ubiti in plitko zagrebeni...Domačini so jih pokopali v skupnem grobu na Selih.

Strahotnost trenutkov tistih dni so ohranjeni tudi v izpovedih prič: »Težki mitraljez je kosil fante, ki so se pojavili pri vratih doma. Ko se je zaradi ognja začel rušiti lesen strop, so bili prisiljeni zapustiti gorečo stavbo tudi ranjenci in neoboroženi. Nekaj so jih ustrelili, nekaj zajeli. Tedaj se je pri oknu pojavila Vidrihova mati in na ves glas kričala: - Pomagajte, pomagajte! Vsaj otroka rešite! - Oglasila se je vest. Pristavili so lestev in rešili ra-

Spomenik ajdovskim žrtvam.

Spominska slovesnost 10. 03. 2024 v Ajdovcu

njeni ženo ubitega župana Vidriha z Brezove Rebri in njuno enoletno hčerko Ireno....«

Neizmerna bolečina, strah in brezup so prikrito stiskala srca očetov in mater, bratov in sester, sosedov..., ko so skrivaj prižigali sveče in za tesno zaprtimi okni šepetaje molili za duše pokojnih. Še mnogo mnogo let po vojni, do zadnjega diha živih prič. Po več kot osmih desetletjih so se tragična občutja preselila v podzavest mladih rodov.

Življenje gre naprej. Na mestu požgane cerkve, župnišča in Gnidovčevega doma stoji nova cerkev sv. Trojice, iz Podružnične šole se slišijo veseli glasovi otrok.... Zdi se, da usodno zaznamovani čas tone v pozabo... A smo resnica nas bo osvobodila. Resnica je pot k pomiritvi in odpuščanju. Zato je naša spominska slovesnost – sv. maša, skrb za spomenik žrtvam, predvsem pa poznavanje ajdovške tragedije – naš skupni dolg nedolžnim žrtvam, novim generacijam in zgodovini...«

Ga. Anja Bah Žibert je položila cvetje in povedala nekaj misli:

»Zgodovina ni nekaj, kar sodi v preteklost in je zakopana tam nekje. Zgodovina nas določa. Nam pove, kdo pravzaprav smo. Je svetilnik v iskanju naših vrednot za danes in jutri. Prikrivanje in nepriznavanje zgodovinskih dejstev šibi našo sedanost in slabi našo prihodnost. In ravno zato je v meni dozorela pobuda, da darujem za sv. mašo za ajdovške žrtve, da se srečamo in položimo cvetje v spomin na mlade ljudi, ki so želeli živeti v

miru in blagostanju, pa so bili kruto pobiti.

Mnogi še danes ne upajo govoriti o tem času. Spoznanje, da je ljudi še vedno strah, me boli. Ne razumem tistih, ki zavračajo resnico, molitev in spomin... Globoko sem hvaležna župniku in vsem domačinom Ajdovške fare za doživeto slovesnost, ki nas osvobaja in bogati.«

Vesna Zarabec je recitala dve Balantičevi pesmi, Cerkevni pevski zbor pod vodstvom ge. Helene Skube je dopolnil program s pesmijo. Z željo, da postane spominska slovesnost v marcu tradicionalna in da bomo skupaj poskrbeli za urejenost spominskega obeležja, smo se razšli.

Spomin na tragedijo se zavedno in nezavedno prenaša iz roda v rod. Zato so take slovesnosti dragocen spomin, ki osvobaja še vedno prikrite bolečine zaradi izgube starih staršev, tet in stricev, katerih grobovi niso znani... Ob teh mislih želim sporočiti samo eno: pretekla vojna, iz sovraštva porojena, se ne sme nikoli več ponoviti. Spoštujemo se kot bratje, sosede, občani in državljani domovine Slovenije. Ne obsojamo, ne dovolimo, da nas delijo na naše in vaše. Zgodovina počasi, z zamudo, a vendarle odkriva in piše resnico.

Tončka Smuk Gnidovec

Ajdovec, marec 2024

LITANIJE SLOVENSkih MUČENCEV

[Povezava](#)

Črna maša ZA POBITE SLOVENCE

MISSA PRO DEFUNCTIS
DIES IRAE, DIEs ILLA -

Iz martirologija: Recitativ zgodopisca:

Pal je prvi pred cerkvijo mučenika Jerneja: držan kot sokol, mlad kot cvetju odprta veja. (Sla je okusila kri - o, kdaj bo nasičena žeja!?)

Sla in Gnev v človeku kot žrebca brez uzd divjata. Roka se peni od krvi kot grča mesarskega bata. Zemlja se meša s krvjo v močvaro krvavega blata.

O Zemlja naša čista, zdravje plenjajoča: zdaj Smrt prihaja vate, iz srčnih žil deroča - shrani njena trupla, življenje oznanjujoča!)

Pal je župan: moč srenje, ki se ne kupi, steber, na katerem slonijo vsi vaški upi - podrt je, razbit orjak, zvit leži v gnojni rupi.

Pali so fantje: hej, na vasi vriskajoči krivci, v delu in pričevanju pred nikomur omahljivi: omahnili so z razrezanimi udi in razvezanimi živci

pali so v goreče peči kot Makabejski bratje, fantje naši - goreči Jezusovi svatje, vsak dan okušajoč Njegovo oltarno satje.

Pala so dekleta: naših rožnih grmičev pojoči slavci, pesem je lila iz oken kot nagelj nad vasovavci: grla so jim pregriznile ujede - goščavci.

Pale so žene: v rokah svojih mož so kot harfe pele, kot žarek plesale po sobah, kot rože dehtele: pod krči tujih prstov kot strune so se razetele,

kot rože osule in kot žar ugasnile, s škornji poteptane... skozi prsi dobrotne, od otrok in mož ljubkovane, z noži ob hišni prag kot zvesti pes prikovane.

Pala je mati: ni še porodila, pa si sama je izkopala porodno postelj iz ila, z lastno krvjo prvič otroka podojila.

Pali so otroci: niso svetu zrlji še v lice, ob razbitih dojkah mater so jim razbili ročice: angeli v nebo so pripeli oči njih - zlate zvezdice.

Pala je družina: gnezdo, vrženo v rokovnjaški plamen, še zid je jokal, črni grajski kamen, ko vanj se oči izžganih je uprl zadnji pramen.

Pal je hromec: s telesom kot lonček iz ila, postavljen na vedno isto polico vozila, ob smrti kot da vaza maziljena se je razbila.

Pal je brat: ubit od sestre partizanke; pal je oče: ubit od hčere podivjanke; mati je sina zamotala v tujčeve zanke:

o ženska, ženska, pesniških gajev vzvišena kraljica, s srcem, čistim kot kristal, z očmi kot golobica -

kaj postala v gozdovih si črna volčica?

Pali so študentje: mladci zreli, na ulicah prestolnice so strele ujeli; ob njih smrti so hrasti onemeli.

Pali so duhovniki: kot ovce zaklane; sami so povzdignili svoje muke darovane: o Jezus, sprejmi muko mojo v Svoje Rane!

Pal je na cesti Svetec, poveljnik straže, petelin na zvoniku, kažoč veter, ki laže, da s svojim budnim krikom smer napada pokaže:

razklenil rok je v najširšo razprostritev, kot da moli za Narod, njega moč in razširitev, miren, ker je dobro opravil zadnje daritev.

In pal je Mož, Poveljnik našega čolna; ko bil je gladina našega morja neplovna, je zajadral v pristan, za njim - Kajz z masko duhovna:

pal je v svoji lastni zaprti kajuti pred oltar, ki ga okrasil je v prejšnji minuti: O Jezusovo Srce, preloži čas kruti!

In pali so še in še... tisoči... revni... mogoti... z izkljuvanimi očmi, strtimi kostmi, onečaščeni v pohoti, z odtrganimi nogami, razrezanimi udi, v razmesarjeni nagoti,

z razparanimi trebuh, nagnani v smrt kot črede,

darovani v počasnem rezanju v najogabnejše obrede: o muke, muke, ki jih ne pojmi slovenske besede,

pero jih ne zapiše in njih zlobe ne posname: voda usmiljeno je čeznje šla v dnu kraške jame... Svojo skrivnostno Smrt vsak s sabo vzame

kot Ljubico popotno: umirajoči obraz mu je obsijala, za zadnji vzdih Marijino Ime mu kot svetinjico dala na bledni ustni - dušo kot angel v nebesa peljala,

a zadnje grozo bo razkrila ko iz groba bo stopila - dies irae, dies illa...

Dies irae, dies illa - grom in groza in gomila, priča David in Sibila.

Dan in noč sta nad tolmuni vzhajala v krvavi luni: požigalci »rjavi Huni«,

»črni z juga«, »rdeči drugi«... Narod stal je v ognja strugi: solnat steber v solzni tugi...

KOLEDAR

2. junija
Spominska proslava v Slovenski Hiši

8. junija
Procesija Svetega Rešnjega Telesa

16. junija
Očetovski dan

23. junija
Domobranske proslave po domovih

7. julija
Koline v Hladnikovem domu

VOLITVE IN REFERENDUM 2024

Pomembne informacije

SVOBODNA SLOVENIJA NA INSTAGRAMU!

Instagram

“ ZA RAZMISLEK IN NASMEH ”

“En dober pregovor na dan, prežene slabo voljo stran”

PREGOVORI IN CITATI

DRES

Bližajo se volitve poslancev iz Republike Slovenije v Evropski parlament, istočasno bodo potekali tudi referendum o ureditvi pravice do pomoči pri prostovoljnem končanju življenja (evtanaziji), o uvedbi preferenčnega glasu za volitve v državni zbor in o gojenju in predelovanju konoplje v medicinske namene ter gojenju in posedovanju konoplje za omejeno osebno rabo. V medijih in družbenih omrežjih je o evtanaziji in odobritvi konoplje za osebno rabo že veliko napisanega. Dr. Peter Štumpf, soboški škof, je objavil pismo, ki zelo jasno razloži krščansko stališče glede referenduma o evtanaziji in legalizaciji marihuane:

Navijanje na tekmi v dvojnem dresu? Nemogoče.

Ali si za eno ali za drugo ekipo. Na tekmi bi kratko potegnili navijači s pol dresa na sebi od ene ekipe in pol od druge. Ne bi se dobro končalo. Verjemite, da ne. So pa tudi taki, ki jim je vseeno, kdo bo zmagal; na sebi nimajo dresa, ne gredo na tekmo in niso del igre. Referendum o evtanaziji in legalizaciji marihuane je nastavljena igra, ki jo je država vsilila ljudem in se tako otrešla velike moralne odgovornosti. Dobro ve, da gre za boj med življenjem in smrtjo. Kdo bo zmagal? Veliko bo odvisno tudi od udeležbe kristjanov.

Nemogoče je ostati nevtralen. Kdor bo ostal doma, pomeni, da navija za smrt. Če nam je vseeno, ali bo zmagalo življenje ali smrt, pomeni, da nas preprosto ni. Država v boj proti življenju pošilja zdravnike; torej tiste, ki bi ga morali varovati in braniti, pa jih sili, da ga uničujejo. Mnogi se temu odločno upirajo in s tem delajo čast svojemu 'belemu dresu', ki pomeni obrambo življenja. Ko država nastavlja zdravnike za njegove uničevalce, se sama spreminja v 'poligon smrti'. Gre za hudo zlorabo zdravniške etike in poklica in veliko grožnjo ljudem. Temu se moramo odločno upreti. Tokrat bomo kristjani na referendumu izpovedali svojo veroizpoved: v življenje ali v smrt. Kdor pa bo glasoval za smrt, pa naj v prihodnje ostane kar doma. Nima pomena, da bi še hodil tja v dvojnem 'dresu hlimbe'. V cerkvi namreč častimo in slavimo Boga, ki je stvarnik vsega in je izvor vsakega življenja. To izpovedujemo v naši veri, ki od nas zahteva, da ga branimo. Referendum o evtanaziji in legalizaciji marihuane bo torej tudi referendum o slovenskem krščanstvu in narodnem obstoju. Jaz bom odločno glasoval proti evtanaziji in proti legalizaciji marihuane. Naj zmaga življenje. Tega smo vredni, za to molimo in Boga prosimo za naš obstoj. Murska Sobota, 24. 5. 2024

dr. Peter Štumpf, soboški škof

O obleki je mnogo pregovorov:

- Obleka naredi človeka. (slovenski pregovor)
- Na zadnjo obleko ni treba prišiti žepov. (italijanski pregovor)
- Nekateri obleke ničesar ne rečejo, a vse povedo. (ameriški pregovor)
- En dan v meniškem oblačilu, za vselej v duhu po kadilu. (italijanski pregovor)
- Srajca nikoli ne skriva značaja. (latinski pregovor)
- Šivanka oblači druge, sama pa ostaja naga. (baskovski pregovor)
- Draga obleka pogosto pokriva lačen trebuh. (nemški pregovor)
- Kdor bi se rad kopal, mora odložiti obleko. (romunski pregovor)
- Noša ne naredi meniha. (latinski pregovor)
- Nihče ni bolj domišljav kot lepo oblečen bedak. (španski pregovor)
- Golemu je vsaka srajca prav. (perzijski pregovor)
- Ko prideš, te sodijo po obleki: ko odideš, po pameti. (nemški pregovor)
- Kogar je usoda oblekla, ga bo tudi slekla. (arabski pregovor)

Izbral Jože Jan

24 ur molitve in posta za domovino 2024: PRINAŠAJMO KRISTUSOV MIR

V središče letošnje molitve in posta za domovino smo postavili mir. Ljudje iščemo, upamo, mnogi tudi molimo za mir, za svetovni mir, za mir med ljudmi in v nas, v naših srcih, v naši duši. Za pravični mir.

Ko je Jezus po vstajenju od mrtvih pri zaprtih vratih stopil v sobo, kjer so bili zbrani prestrašeni učenci, jim je rekel: »Mir vam bodi. Ne bojte se.« Prinesel jim je svoj, Kristusov mir. Mir kot nasprotje strahu, odrešenjski mir. Ta ne more biti drugačen, kot pravičen, sicer ne bi mogel biti odrešenjski. Človeško gledano je pravičen mir za vsak narod, vsako državo, vsakega človeka lahko različen. Zato še tako vztrajno iskanje človeškega pravičnega miru ne končuje vojn, trpljenja žrtev vojn, sirot, vdov, mater in očetov, ki jim umirajo otroci, ne končuje konfliktov v družinah, v družbi...Svet in mi vsi potrebujemo Kristusov mir. Zato ga poiščimo in prinašajmo v svoje družine, v naše

cerkve, šole in v delovna okolja, v naša mesta in vasi, v naše odnose v politiki in družbi, v odnose med narodi in državami, tudi k najpomembnejšim svetovnim odločevalcem. Prinašajmo ga kot blagoslov, ki rojeva upanje, veselje, pravičnost, resnicoljubnost, solidarnost; ki vodi k spoštovanju vsakega poštenega dela; ki gradi in ne podira; ki nas spodbuja, da zmoremo deliti in ne nabiramo le zase; ki nam omogoča, da v še tako težki preizkušnji najdemo pogum za upanje. 24 ur molitve in posta bo letos potekalo od ponedeljka, 17. junija 2024 od 18:30 ure do torka, 18. junija 2024 do 18.30, in bo 24 urna priprava oz. uvod v sveto mašo za domovino. 24 urni molitvi, ki jo bodo oblikovale različne skupine doma in po svetu in bo potekala preko spleta, se lahko pridružite na www.youtube.com/druzinamedia. 24 urno molitev bomo sklenil v ljubljanski stolni cerkvi sv. Nikolaja, kjer bo 18.06.2024

ob 17:30 molitvena ura, ki ji bo sledila tradicionalna sv. maša za domovino.

Devetdnevnicu za domovino, ki bo molitvena priprava na dan državnosti, bomo začeli v nedeljo 16. junija 2024. Župnije prosimo, da devetdnevnicu vključijo v svoje bogoslužje in da pripravijo skupno molitev, bdenje ali sv. mašo za domovino.

Izročimo Bogu našo domovino ter zanjo in njene prebivalce molimo in prosimo Božjega varstva in blagoslova, ki ga v teh časih še kako potrebujemo. Naj bo letošnjih 24 ur molitve in posta za domovino naša skupna prošnja za Kristusov mir. In skupna zahvala, da nam bo ta mir darovan in ga bomo lahko prinašali tudi drugim, saj živimo iz Jezusove obljube: »Oče vam bo dal, karkoli ga boste prosili v mojem imenu« (Jn15,16).

Skupina Molitev in post za domovino

Svobodno Slovenijo podpirajo

